

วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย: แนวทางพัฒนาผู้เรียนด้วยการลงมือปฏิบัติ

คชา ปราณีตพลกรัง

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

อีเมล: khacha2531@gmail.com

พระจักรพัชร จุกกภทโท

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อีเมล: Jakkaphat.hir@mbu.ac.th

รัชนิยา เถียรอด

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

อีเมล: ratcha@kkumail.com

บัญชา ธรรมบุตร

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

อีเมล: thammabut.bancha@gmail.com

พระมหาภาณุวัฒน์ อมรกวี

นักวิชาอิสระ

อีเมล: phanuwatamonkawee@gmail.com

บทคัดย่อ

หลักการใช้ภาษาไทยเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไทยเพราะเมื่อเข้าใจแบบแผน และกฎเกณฑ์ทางภาษาแล้ว ก็จะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ทำให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องหลักการใช้ภาษาไทย ซึ่งครูผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนหลักการใช้ภาษาไทย โดยกิจกรรมดังกล่าวต้องพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ ตลอดจนคุณลักษณะและเจตคติที่ดีในการเรียนหลักการใช้ภาษาไทย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยจะบรรลุวัตถุประสงค์ ครูจะต้องมีนวัตกรรมทางการสอนที่หลากหลาย ทั้งรูปแบบการสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ ตลอดจนสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จริง ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงแนวทางในการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยที่พัฒนาผู้เรียนด้วยการลงมือปฏิบัติ ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย 2) กระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 3) วิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning: PBL) 4) รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้

คำสำคัญ : วิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้, หลักการใช้ภาษาไทย, การลงมือปฏิบัติ

Principles and Practices of Thai Language Learning Management: Enhancing Student Development through Hands-on Approach

Khacha Praneetpolkrung

Mahamakut Buddhist University Isan Campus

E-mail: khacha2531@gmail.com

Phra Jakkaphat Cakkabhaddo

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

E-mail: Jakkaphat.hir@mbu.ac.th

Ratchaneechay Choeirod

Mahamakut Buddhist University, Isan Campus

E-mail: ratcha@kkumail.com

Bancha Thammabut

Mahamakut Buddhist University, Silanchang Campus

E-mail: thammabut.bancha@gmail.com

Phramaha Phanuwat Amornkawee

Independent scholar

E-mail: phanuwatamonkawee@gmail.com

Abstract

Principles of using the Thai language are the basic basis for creating knowledge and understanding about the Thai language because when understanding the patterns and language rules Will be able to apply knowledge. Makes it possible to use language to communicate correctly and efficiently. The Basic Education Core Curriculum, B.E. 2551, requires students to understand the principles of using the Thai language. Teachers must design learning activities for students to learn the principles of using the Thai language. Such activities must develop knowledge, skills, processes, as well as good characteristics and attitudes in learning the principles of using the Thai language. Organizing activities to learn the principles of using the Thai language will achieve its objectives. Teachers must have a variety of teaching innovations. Both teaching styles and various teaching techniques, as well as media and

learning resources that will help students actually learn. Here we will discuss the guidelines for learning the principles of using the Thai language that develop learners through practice, including 1) a learning management model that emphasizes the development of range skills, 2) a problem-solving process based on the principles of the Four Noble Truths. 3) Problem Based Learning (PBL) method 4) Teaching model based on constructivism theory.

Keywords: Management methods for learning, Principles of using Thai language, Action

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นภาษาที่คนไทยต้องเรียนรู้ในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษาเพื่อจะได้ใช้ภาษาให้ถูกต้องในการสื่อสาร และสืบสานภาษาไว้เป็นมรดกซึ่งพื้นฐานในการใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องผู้ใช้ภาษาไทยจำเป็นต้องมีพื้นฐานทางด้านหลักภาษาไทยหรือหลักหลักการใช้ภาษาไทย เพราะว่าหลักภาษาไทยหรือหลักการใช้ภาษาไทยเป็นกฎเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผนที่มีไว้สำหรับการใช้ภาษาไทย ซึ่งเห็นได้ว่าหลักการใช้ภาษาไทยมีความหมาย พระยาอุปกิตศิลปสาร (2544) หลักภาษาเป็นระเบียบแบบแผนของภาษาที่คนเราใช้พูดจากัน เฉลิมลาภ ทองอาจ (2550) หลักภาษาหรือหลักการใช้ภาษาไทย หมายถึงกฎเกณฑ์หรือระเบียบแบบแผนของภาษาไทยที่วางไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้ใช้ภาษานั้นรับรู้และเข้าใจได้ตรงกัน ทำให้สามารถใช้ภาษาไทย เพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ถูกต้อง อีกทั้ง กำชัย ทองหล่อ (2552) กล่าวว่า หลักภาษาคือวิชาที่ว่าด้วยระเบียบ การใช้อักษร การเขียนอ่าน การใช้คำ ความหมายของคำ การเรียงคำ และที่มาของภาษาซึ่งมีวิวัฒนาการไปในลักษณะต่าง ๆ

นอกจากหลักภาษาไทย หรือหลักการใช้ภาษาไทย เป็นพื้นฐานที่ทำให้ผู้ใช้ภาษาไทยใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง การจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยจึงนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งดังที่ เฉลิมลาภ ทองอาจ (2550) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทย ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการสร้างพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไทยให้กับผู้เรียน เพราะเมื่อผู้เรียนเข้าใจแบบแผน และกฎเกณฑ์ทางภาษาแล้ว ผู้เรียนก็จะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ทำให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพแล้วยังมีความสำคัญ ต่อการอนุรักษ์และสืบทอดภาษาไทยให้แก่อนุชนเนื่องจากการเรียนการสอน หลักภาษาไทยจะสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างที่สำคัญของภาษาไทยทำให้ภาษาไทยไม่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจนเกินไปนัก ฉัตรชนกานต์ เปรมพัฒนพันธ์ (2553) ได้กล่าวการสอนภาษาไทยต้องเริ่มสอนตั้งแต่วัยเด็ก โดยสอนเกี่ยวกับรู้และฝึกฝนการใช้ภาษาในการพิจารณา และการสื่อสาร รวมไปถึงการใช้ภาษาให้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ โครงสร้าง และไวยากรณ์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2551) ได้ให้ความสำคัญของการศึกษาหลักภาษาไทยได้กำหนดให้หลักภาษาไทยเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย โดยได้กำหนดขอบเขตในการเรียนหลักภาษาไว้ว่า ผู้เรียนต้องเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การ

เปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ ผ่านการคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยเป็น 1 ใน 5 สารของรายวิชาภาษาไทยที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ ดังที่ เฉลิมลาภ ทองอาจ (2550) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยว่า มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าในแบบแผนและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้แบบและกฎเกณฑ์ดังกล่าวในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และเกิดสัมฤทธิ์ผล

อย่างไรก็ตามหลักการใช้ภาษาไทยจะมีความสำคัญดังกล่าวข้างต้นแต่ยังคงพบเจอปัญหาต่าง ๆ ทั้งผู้เรียนมักมองไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนหลักการใช้ภาษาไทย การเรียนโดยไม่รู้จักจุดหมายว่าเมื่อเรียนแล้วจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร สอดคล้องกับเฉลิมลาภ ทองอาจ (2550) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ เรื่องหลักภาษาไทย เป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูภาษาไทยทุกคน เพราะเมื่อผู้เรียนเข้าใจแบบแผน กฎเกณฑ์และโครงสร้างของภาษาไทยแล้ว ผู้เรียนก็จะสามารถนำความรู้ความเข้าใจ ไปปรับใช้ได้ โดยครูจะต้องตั้งวัตถุประสงค์ การสอนให้ชัดเจน เน้นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้า และสังเกตลักษณะกฎเกณฑ์ของภาษา อย่างเป็นกระบวนการ ด้วยการใช้วิธีสอน และกิจกรรม การเรียนรู้ที่หลากหลายเช่น การสอนแบบอุปนัย การอภิปราย การแก้ปัญหา และการทำกิจกรรม เสริมหลักสูตรต่าง ๆ ซึ่งครูจะต้องออกแบบและวางแผน ให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะ และความต้องการ ของผู้เรียน รวมทั้งจะต้องใช้สื่อ และอุปกรณ์ที่กระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อีกด้วย นอกจากนี้ จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้เกี่ยวกับหลักการใช้ภาษาไทย ไปใช้ในการสื่อสาร ในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของตนเองให้มีประสิทธิภาพ ด้วยปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้เขียนจึงได้เสนอนวัตกรรมที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนหลักการใช้ภาษาไทย คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาในแต่ละช่วงชั้น ตลอดจนความสำคัญของหลักการใช้ภาษาไทยในแต่ละระดับชั้น

คุณภาพของผู้เรียนในการสอนหลักการใช้ภาษาไทย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (2551) ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาแต่ละช่วงชั้น ในสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทยดังนี้

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ ความแตกต่างของคำและพยางค์หน้าที่ของคำในประโยค มีทักษะการใช้พจนานุกรมในการค้นหาความหมายของคำ แต่งประโยคง่าย ๆ แต่งคำคล้องจอง แต่งคำขวัญ และเลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ สำนวน คำพังเพย และสุภาษิต รู้และเข้าใจชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค คำภาษาถิ่นและคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ใช้คำราชาศัพท์ และคำสุภาพได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสี่ กลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เข้าใจและใช้คำราชาศัพท์ คำบาลี สันสกฤต คำภาษาถิ่น คำภาษาต่างประเทศ คำทับศัพท์ และศัพท์บัญญัติในภาษาไทย วิเคราะห์ความแตกต่างในภาษาพูด ภาษาเขียน โครงสร้างของประโยค ประโยคซ้อน ลักษณะภาษาที่เป็นทางการ กึ่งทางการ ไม่เป็นทางการ แต่งบทหรือกรองประเภทกลอนสุภาพ กาพย์ และโคลงสี่สุภาพ

คุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

เข้าใจธรรมชาติของภาษา อิทธิพลของภาษา และลักษณะของภาษาไทยใช้คำและกลุ่มคำ สร้างประโยคได้ตรงตามวัตถุประสงค์ แต่งคำประพันธ์ประเภทกาพย์ โคลง ร่าย และฉันท์ ใช้ภาษาได้เหมาะสม กับกาลเทศะ และใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างถูกต้อง วิเคราะห์หลักการสร้างคำในภาษาไทย อิทธิพลของภาษาถิ่นและภาษาต่างประเทศในภาษาไทยและเข้าใจภาษาถิ่น วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากสื่อ สิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เมื่อพิจารณาคุณภาพผู้เรียนแต่ละช่วงชั้นแล้วพบว่าการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการใช้ภาษาไทยนั้น เน้นให้ผู้เรียนนำหลักภาษาไทยไปใช้ได้จริง เช่น การสะกดคำ ความหมายของคำ การแต่งประโยค คำต่างประเทศในภาษาไทย คำทับศัพท์ การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ การใช้ภาษาพูดและภาษาเขียน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยทั้งในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ได้มีการจัดเนื้อหาจากง่ายไปยากแล้วเน้นผลลัพธ์การใช้ภาษาไทยที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนจริงโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและผู้เรียนเกิดทักษะการใช้ภาษาไทยที่แท้จริง

แนวทางการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย ดังที่ TH LingoAce Team (2023) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ คือ แนวคิดการเรียนการสอนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผ่านการทำการทำกิจกรรม การลงมือปฏิบัติจริงในสภาพแวดล้อมจริง ได้ฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะ ไปจนถึงค้นคว้าในสิ่งที่ตนเองสนใจหรือถนัดด้วยตนเอง เพื่อใช้เป็นแรงจูงใจและมีความสุขในการเรียน การเรียนการสอนในรูปแบบนี้ผู้สอนจะลดบทบาทของตัวเองในการสอนและการให้ความรู้กับผู้เรียนโดยตรงแล้วเปลี่ยนมาสนับสนุน เพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Lukas Joseph (2023) ซึ่งได้กล่าวว่า การเรียนรู้จากการลงมือทำเป็นวิธีการฝึกอบรมที่ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้จากการ

ลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้เชิงปฏิบัติเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับการเรียนรู้เชิงทฤษฎี โดยมุ่งเน้นไปที่ประสบการณ์ชีวิตจริง แนวทางการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจะช่วยเพิ่มการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เขียนจะยกตัวอย่างเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยนั้น เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักการใช้ภาษาไทย ฝึกทักษะการใช้ภาษาไทย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งจะยกตัวอย่างแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนด้วยการลงมือปฏิบัติ ดังนี้

แนวการจัดการเรียนรู้ที่ 1 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย

การจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทย โดยเน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัยมีงานวิจัยและขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ศิริณี สนั่นเอื้อ (2562) ได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย พัฒนากลับกับการฟัง พูดอ่าน เขียน วิชาภาษาไทย เรื่องการพัฒนารูปแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยเกี่ยวกับ การฟัง พูดอ่าน เขียน วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลวัดเหนือ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีขั้นตอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัยดังนี้

ทิศนา ขมมณี (2563) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัยไว้ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson) รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดฟ (Dave) และรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะ ซึ่งผู้เขียนขอเสนอขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นการรับรู้ (perception)** เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ โดยการให้ผู้เรียนสังเกตการทำงานนั้นอย่างตั้งใจ

2. **ขั้นการเตรียมความพร้อม (set)** เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อการทำงานหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ โดยการปรับตัวให้พร้อมที่จะทำการเคลื่อนไหวหรือแสดงทักษะนั้น ๆ และมีจิตใจและสภาวะอารมณ์ที่ดีต่อการที่จะทำหรือแสดงทักษะนั้น ๆ

3. **ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม (guided response)** เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการตอบสนองต่อสิ่งรับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำ หรือการแสดงทักษะนั้น หรืออาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก (trial and error) จนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

4. **ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำได้เอง (mechanism)** เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่นในการทำสิ่งนั้น ๆ

5. **ขั้นการกระทำอย่างสมบูรณ์แบบ (complex overt response)** เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนผู้เรียนสามารถกระทำทุกขั้นตอนของทักษะนั้นอย่างถูกต้อง สมบูรณ์แบบ และด้วยความมั่นใจ

6. **ขั้นการปรับปรุง/ประยุกต์ (adaptation)** เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้น และประยุกต์ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ต่าง ๆ

7. **ขั้นการคิดริเริ่ม (origination)** เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญและสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายจนเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำหรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ 2 กระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4

แนวทางการจัดการเรียนรู้หลักการใช้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหาเป็นการได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งมีผู้นำกระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 นำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

รุ่งโรจน์ ธิรปัญญา และคณะ (2564) ได้นำกระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 มาพัฒนาเกี่ยวกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ สำราญ บัวศรี (2526) อ่างใน ทิศนา ขัมมณี (2563) ได้กล่าวถึงกระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 ว่าเป็นการประยุกต์หลักอริยสัจ 4 อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค มาใช้เป็นกระบวนการแก้ปัญหา โดยใช้ควบคู่กับแนวทางปฏิบัติที่เรียกว่า “กิจในอริยสัจ 4” อันประกอบด้วย ปริยญา (การกำหนดรู้) ปหานะ (การละ) สัจฉิกิริยา (การทำให้แจ้ง) และภาวนา (การเจริญหรือการลงมือปฏิบัติ) จากหลักทั้งสองท่านได้เสนอแนะการสอนกระบวนการแก้ปัญหาไว้เป็นขั้นตอนดังนี้

1. **ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์)** คือการให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข
2. **ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย)** คือการให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมติฐาน
3. **ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ)** คือการให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลองเพื่อพิสูจน์สมมติฐานและเก็บรวบรวมข้อมูล

4. **ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค)** คือการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุป

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ 3 วิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning: PBL)

ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ต้องตอบสนองความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งปัจจุบันถือว่าเป็นยุคของการแข่งขัน ทางด้านเศรษฐกิจที่ต้องมีฐานความรู้ การศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นต่อการต่อผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบันได้ดี เพราะมีแนวคิดมาจากการเรียนรู้แบบสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ซึ่งมีผู้นำกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

เนาวรัตน์ วิลาวรรณ (2560) ได้นำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning: PBL) มาพัฒนาเกี่ยวกับความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน เรื่องวิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning: PBL) ของครูเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทิศนา แคมมณี (2545), และชวลิต ชูกำแพง (2551) กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบโดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยสรุปว่าเป็นการจัดสภาพของการเรียนการสอนที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญปัญหาและฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาพร้อมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างชัดเจน ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบทของการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะการจัดการเรียนรู้และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานดังนี้

ลักษณะการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

ทิศนา แคมมณี (2545) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานโดยได้เสนอไว้ 10 ประการดังนี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันเลือกปัญหาที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน
2. ผู้สอนและผู้เรียนมีการออกไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริง หรือผู้สอนมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา
3. ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และสาเหตุของปัญหา
4. ผู้เรียนมีการวางแผนการแก้ปัญหาพร้อมกัน
5. ผู้สอนมีการให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการแสวงหาแหล่งข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
6. ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่หลากหลายและพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสม

8. ผู้เรียนมีการลงมือแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุป และประมวลผล

9. ผู้สอนมีการติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียน และให้คำปรึกษา

10. ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้แบ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ 6 ขั้นตอนดังนี้

1. เชื่อมโยงปัญหาและระบุปัญหา เป็นขั้นที่ครูนำเสนอสถานการณ์ปัญหาเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและมองเห็นปัญหา สามารถระบุสิ่งที่ปัญหาที่นักเรียนอยากรู้ อยากเรียนและเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ

2. กำหนดแนวทางที่เป็นไปได้ นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการศึกษาค้นคว้า ทำความเข้าใจอภิปรายปัญหาภายในกลุ่ม ระดมสมองคิดวิเคราะห์เพื่อหาวิธีการหาคำตอบ ครูคอยช่วยเหลือ กระตุ้นให้เกิดการอภิปรายภายในกลุ่มให้นักเรียนเข้าใจวิเคราะห์ปัญหาแหล่งข้อมูล

3. ดำเนินการศึกษาค้นคว้า นักเรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียน ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองด้วยวิธีการหลากหลาย

4. สังเคราะห์ความรู้ นักเรียนนำข้อค้นพบ ความรู้ที่ได้ค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน อภิปรายผลและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

5. สรุปและประเมินค่าของคำตอบ นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง และประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยพยายามตรวจสอบ แนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระ ทุกกลุ่มช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง

6. นำเสนอและประเมินผลงาน นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้ นำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย ครูประเมินผลการเรียนรู้และทักษะกระบวนการ

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ 4 รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้

ทฤษฎีการสร้างความรู้เป็นทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการเรียนรู้ นำความรู้เดิมมาเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เกิดการวิเคราะห์ตั้งคำถามจากโจทย์ปัญหา ผ่านกระบวนการสะท้อนความคิด ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ ซึ่งทำให้เกิดการนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่

กรกัญญา ราชพลสิทธิ์ (2561) ได้นำทฤษฎีการสร้างความรู้มาพัฒนาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูภาษาไทยเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ดังนี้

Saettler (1990) อ้างถึงใน กรกัญญา ราชพลสิทธิ์ (2561) ได้ให้แนวทางในการจัดการเรียนรู้และเงื่อนไขการจัดการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ ได้แก่

1.1 สร้างความสนใจผู้เรียน

1.2 แจกวัสดุประสงค์การเรียนรู้

1.3 ทบทวนความรู้/ทักษะเดิมที่เคยเรียนมาก่อน เพื่อกระตุ้นทบทวนความรู้หรือทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเรียนเรื่องใหม่

2. ขั้นเรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้แก่

2.1 ให้ความรู้ สาระสำคัญที่ควรรู้ควรจำ

2.2 แนะนำ ดูแลวิธีการเรียน

2.3 จัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการนำความรู้ไปใช้และฝึกปฏิบัติ

2.4 เสริมแรงด้วยการประเมินผลและให้ข้อมูลย้อนกลับ

3. ขั้นถ่ายโยงความรู้ นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้แก่

3.1 จัดกิจกรรมให้ฝึกใช้ความรู้ ฝึกปฏิบัติทักษะ และประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.2 นำความรู้ ทักษะสู่การปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่ ในสภาพจริงนอกห้องเรียน

4. ขั้นสรุปและเสนอผลการอภิปราย โดยให้ผู้เรียนร่วมอภิปรายสรุปแนวทางในการแก้ปัญหา
ครอบคลุมประเด็นสำคัญได้แก่

4.1 สามารถวิเคราะห์สภาพและปัญหา ระบุปัญหา สาเหตุและผลที่จะเกิดขึ้น

4.2 สามารถระบุความสำคัญของปัญหา

4.3 สามารถคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างหลากหลายและสามารถเลือกวิธีแก้ปัญหาที่
ถูกต้องและเหมาะสมกับปัญหา

4.4 อธิบายวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

4.5 ดำเนินการแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่เลือกได้อย่างถูกต้อง

5. ขั้นวัดและประเมินผลได้แก่

5.1 ผู้เรียนบันทึกผลในแบบบันทึกผลการเรียนรู้

5.2 ผู้สอนสังเกตและประเมินผลความสามารถในการเรียนรู้ครอบคลุมทั้งการวัดก่อนเรียน
การติดตามผลระหว่างเรียน และการวัดผลภายหลังเรียน

สรุป

หลักการใช้ภาษาไทยที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช
2551 ได้มีการแบ่งเนื้อหาเพื่อให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน โดยเรียงลำดับจากง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยากและมี
การได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ เกิดทักษะเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย การจัดการเรียนรู้หลักการใช้
ภาษาไทยจึงนับว่าเป็นเรื่องสำคัญอันดับแรก เพราะเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ของภาษาไทยทั้งหมด และเป็น
พื้นฐานในการใช้ภาษาได้ถูกต้อง ฉะนั้นครูผู้สอนจึงต้องส่งเสริมผู้เรียนในการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิด
อย่างสร้างสรรค์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ จัด
กระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย
กระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 วิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based
Learning: PBL) และรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้เป็นต้น ผู้เรียนย่อมมีความรู้ความ
เข้าใจตลอดจนใช้ภาษาไทยได้ถูกต้อง

เอกสารอ้างอิง

กำชัย ทองหล่อ. (2552). หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กรกัญญา ราชพลสิทธิ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้สำหรับ
นักศึกษาวิชาชีวพฤษศาสตร์ไทยเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน(การสอนภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2550). “ผลของการใช้รูปแบบการสอนมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ หลักการใช้ภาษาไทยและความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรชนกานต์ เปรมพัฒนพันธ์. (2553). “การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย เรื่อง การใช้ประโยคเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทศบาลนครปฐม”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). การพัฒนาหลักสูตร. มหาสารคาม: ทิศวิพี.
- ทิตนา แหมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี. (2552). ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- เนาวรัตน์ วิลาวรรณ. (2560). วิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning: PBL) ของครูเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระยาอุปกิตศิลปสาร. (2544). หลักภาษาไทย: อักษรวิธี วจวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- รุ่งโรจน์ ธิรบุญญ และคณะ. (2564). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างวิจารณ์ญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์. 8, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2565): 123.
- ศิริณี สนั่นเอื้อ. (2562). การพัฒนารูปแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยเกี่ยวกับ การฟัง การอ่าน เขียน วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลวัดเหนือ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2, 6 (กันยายน-ธันวาคม 2562): 45.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รายงานการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนของครู ต้นแบบ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542). กรุงเทพฯ: ฮาชนัน พรินต์ติ้ง.
- Joseph, L. (2023). Learning by doing. Retrieved January 08, 2024, from <https://lemonlearning.com/blog/glossary-learning-by-doing>
- Team, T, L. (2023). Learning by doing รูปแบบการเรียนรู้ที่ให้แก่เด็ก ๆ มีความสุขจากการลงมือทำ. Retrieved January 08, 2024, from <https://www.lingoace.com/th/blog/learning-by-doing>.